

**Культурологічний та мистецтвознавчий журнал «Аркадія»/ гол.редак.
Баканурський А.Г. – Вип. 4 (35). – Одеса: Студія «Негоціант», 2012. –
С. 65-67**

УДК 792.8. 37.036.

Бистрянцева Наталія Митрофанівна
провідний концертмейстер кафедри
класичної хореографії та методики
викладання.

Стаття розкриває сутність видів музичної діяльності в навчально-творчій роботі студента-хореографа, спрямованої на розвиток художньо-образного мислення.

Article reveals the essence of kinds of musical activities in teaching and creative work of the student-choreographed, directed the development of artistic and imaginative thinking

Розвиток художньо-образного мислення студента –хореографа засобами музики.

Мистецтво має унікальні можливості впливу на людину, тому художньо-естетичне виховання потрібно розглядати не лише як процес набуття художніх знань та вмінь, а насамперед як універсальний засіб особистісного розвитку студента. Особистісний розвиток студентів передбачає виховання у них системи цінностей, збагачення емоційно-почуттєвої сфери, стимулювання художньо-образного мислення, розвиток творчого потенціалу.

Одним із головних завдань мистецької освіти, що інтегрують навчальні та виховні й розвиваючі аспекти є розвиток художньо-образного мислення.
[4, с.4]

При вирішенні вище зазначених питань в хореографічному мистецтві активну роль відіграє музичне мистецтво яке є невід'ємною частиною танцю,

важливим компонентом хореографії, художнього та естетичного виховання хореографа.

Значення музики в хореографічному мистецтві відмітили видатні хореографи – викладачі, та балетмейстери - постановники. (Ж.Новер, М. Фокіна, Ф.Лопухов, С.Захаров, М. Тарасов та ін..)

В своїх роботах вони висвітлювали проблеми співвідношення між музикою та танцем, існування різних ступенів злиття жесту зі звуком, виховання музичності хореографа та інше.

Враховуючи велике значення музики, яке відмічали видатні хореографи в танцювальному жанрі, вона також являється перспективним засобом у особистісному розвитку студента-хореографа. Художньо-образне мислення, інтуїція, уява, – це ті якості які необхідні в роботі хореографа, як у виконавчій так і в постановочній діяльності. Але слід зазначити, що цьому питанню сучасні хореографи приділяють недостатню увагу.

Саме тому темою нашої статті ми обрали **„Розвиток художньо-образного мислення студента-хореографа засобами музики”** .

Метою статті є – визначення та аналіз видів музичної діяльності в навчальному процесі та творчій діяльності студента – хореографа, спрямованих на розвиток художньо-образного мислення.

Розвиток особистості – складний процес об’єктивної дійсності. Зміни в нашому організмі відбуваються протягом усього життя, але особливо інтенсивно змінюються фізичні дані й духовний світ людини в дитячому й юнацькому віці. Діяльність є фактором розвитку, яка керується системою мотивів, притаманних даній особистості. Як передумова й результат розвитку особистості виступають потреби [2].

Розвиток художньо-образного мислення студента - хореографа є необхідною потребою а, також складовою розвитку професійних якостей, які виявляються як в виконавській майстерності, так і в процесі постановки хореографічних номерів.

В психології мислення з'ясовується як « процес пізнавальної діяльності індивіда, який характеризується узагальненим та опосередкованим відображенням дійсності. Існують різні види мислення: словесно-логічне, наглядно – образне, наглядно – дійове, художньо-образне, тощо [8, с.223]. Але всі види мислення об'єднує те, що вони здійснюються завдяки розумовим операціям це – аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, конкретизація, абстрагування.

Художній образ - специфічна в творчості форма відображення дійсності та вираження думок і почуттів «митця».Тому в мистецтві і безпосередньо в хореографії, провідну роль займає художньо - образне мислення. [7, с. 239].

Важливою особливістю художньо-образного мислення є встановлення незвичних, «неймовірних» поєднань предметів та їх якостей. Тому художньо-образне мислення, майже ідентичне з уявою, але є різниця: результатом уяви є образ, а результатом мислення - виражені в словах думки – судження, поняття, тощо. [2, с.114].

Професійно-педагогічна діяльність майбутніх учителів хореографії вимагає від студентів сукупності загально-педагогічних і спеціально-художніх здібностей, як танцювальних, так і музичних. Б.Теплов - видатний радянський психолог, вивчаючи структуру музичних здібностей, органічно пов'язує їх із загальним розвитком особистості і вперше вводить поняття про музикальність як систематичне вираження музичної обдарованості. Основними її компонентами є: емоційно-естетичне відношення до дійсності, художньо-образне мислення, система різнобарвних музично-слухових уявлень та інше.

Розвиток музичних здібностей в процесі навчання студента-хореографа повинен відбуватися паралельно з розвитком хореографічних здібностей. У Херсонському державному університеті в навчальних планах студентів – хореографів існують музичні дисципліни - «Музика в хореографії», «Ритміка» які направлені на розвиток їх музичних здібностей, а також на розвиток художньо-образного мислення.

Мета дисциплін «Музика в хореографії» та «Ритміка» - отримання студентами спеціальності «Хореографія» основ музично-ритмічного виховання, досягнення більш ефективного розвитку музичного слуху через рух, який органічно узгоджується з музикою. Вивчення цих дисциплін надасть студентам можливість зосередитися на розвитку музичності, навчитися активно слухати музику, розбиратися в змісті музичного твору та засобах виразності, виявленні своїх вражень в свідомих рухах.

Під час практичних занять з дисципліни «Музика в хореографії» студенти отримують знання з галузі теорії, історії музики. Ці знання надають здобуттю вироблення у студентів певних навичок що до музичності та ритмічності.

Всі музичні здібності студента – хореографа та безпосередньо його художньо-образне мислення розвиваються в музичній діяльності, яка відбувається в процесі вивчення даних дисциплін.

Музична діяльність - це різні засоби пізнання музичного мистецтва за допомогою якого здійснюється як загальний розвиток, так і художньо-образне мислення студента.

У процесі вивчення дисциплін «Музика в хореографії» та «Ритміка» виділяють наступні види діяльності: сприйняття, музичний аналіз, ритміка, творчість, музично-пізнавальна діяльність. Всі вони мають свої різновиди. Так, сприйняття музики може існувати як самостійний вид діяльності, а може передувати і супроводжувати виконання і творчість в процесі хореографічної діяльності. Види музичної діяльності взаємопов'язані і взаємодіють між собою. Кожен з них служить засобом розвитку художньо-образного мислення студента.

Сприйняття музики - для хореографа являється одним з головних видів без якого не може здійснитися жодна хореографічна діяльність. Чути, сприймати музику – це означає розрізнити її характер, стежити за розвитком образу, зміною інтонацій, настроїв. У процесі сприйняття беруть участь як емоції, так і мислення. Сприйняття музики містить певні важелі впливу на

активізацію творчого потенціалу студента -хореографа. В процесі сприймання потужно активізується уява, інтуїція, емоційне забарвлення процесу, розвивається художньо-образне мислення.

Розвиток сприйняття відбувається поступово і нескінченно у процесі накопичення музично – слухового досвіду. Сприйняття у всій повноті та змістовності можливе тільки тоді, коли будуть задіяні процеси аналітично-синтетичної розумової діяльності: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення та ін.

Музичний аналіз – є найефективнішим засобом розвитку художньо – образного мислення студента - хореографа.

Аналіз – розумова діяльність, процес уявного чи фактичного роз'єднання цілого на складові частини. Це відноситься і до музичного аналізу. В процесі музичного аналізу розглядають окремо емоційно-смысловий зміст і жанрову природу твору, його мелодику і гармонію, фактурні і темброві властивості, драматургію і композицію. Але, говорячи про музичний аналіз, ми маємо на увазі і наступну фазу розуміння твору - це взаємодії різних елементів цілого, тобто – **синтез**. Цуккерман В.А. – музикознавець, назвав такий аналіз цілісним [8,с.10]. Загальні висновки можна робити лише на основі різнобічного підходу до аналізу, інакше можливі досить серйозні помилки.

Аналіз музичних творів може йти найрізноманітнішими шляхами. Той чи інший шлях залежить від обраної теми, від поставленого автором перед собою завдання, від ракурсу розглядання музичного матеріалу, від жанру твору.

Ритміка – один з видів музично-хореографічної діяльності студента, в якому зміст музики, її характер передаються в рухах.

Основою ритміки є музика, а хореографічні вправи, танці, сюжетно-образні рухи використовуються як засіб глибшого її сприйняття, та розвитку художньо-образного мислення. Швейцарський композитор, педагог, засновник ритмічного виховання Еміль Жак - Далькроз перед ритмікою перш за все ставив завдання розвитку розумових та музичних здібностей . Він був

переконаний, що ритмікою можуть займатися всі люди як різних вікових категорій, так і різних здібностей. Еміль Жак - Далькроз розвивав в учнях глибоке «відчуття», проникнення в музику, творчу уяву, образне мислення, формував уміння виражати себе в рухах.

Наступний вид музичної діяльності студента-хореографа – **творчість**. З елементами творчості студенти зустрічаються як на хореографічних дисциплінах: «Класичний», «Народно сценічний», «Український танець», «Композиція і постановка танцю», так і на заняттях з «Ритміки». Спочатку вони складають невеличкі комбінації, етюди, а потім хореографічні номери. Розглянемо як на заняттях з «Ритміки» завдяки імпровізації відбувається розвиток художньо-образного мислення.

Специфіка імпровізації, як активного виду творчості, полягає в тому, що виконавець, відтворюючи в танці своє відношення до музичного образу, нікого не повторює, а створює свій новий образ. М.Боголюбська в учбово-методичному посібнику «Музично – хореографічне мистецтво в системі естетичного виховання», в розділі «Розвиток творчих здібностей на заняття з імпровізації», виділила етапи створення музично - хореографічної імпровізації:

1 етап: прослуховування, сприйняття музичного твору та виконання «стартової імпровізації» яка є трампліном для подальшої роботи над художньою якістю імпровізації. На цьому етапі студенти показують різні рівні своїх етюдів. Це залежить від їх здібностей, як творчих так і розумових.

2 етап: пошук засобів формування духовно –інтелектуальної сфери студентів, та засвоєння ними методу асоціативно-образного художнього мислення. Це найбільш важкий етап. Другий етап у роботі з актором у Станіславського К.С. характеризується включенням мовної діяльності, яка розширює психічну та інтелектуальну сферу створюваного образу.

Головна задача другого етапу – збагачення внутрішнього світу виконавця за допомогою анотацій до музики, музичного аналізу, де розкривається музичний зміст, форма, засоби виразності. При цьому студенти використовують образні порівняння, аналогії, протиставлення та ін. Викладач

повинен приймати активну участь, допомагаючи студенту в створенні хореографічного образу на основі музичного. Головною метою музично-хореографічних імпрровізацій є розвиток художньо-образного мислення студента[1, с.79].

Таким чином, ми вважаємо, що музичне мистецтво має велике значення в процесі професійної підготовки студентів –хореографів. Музику слід розглядати не тільки як музичний супровід в танці, а і як вид мистецтва, направлений на розвиток особистості, його мислення. Ми узагальнили види музичної діяльності в навчальному процесі студентів - хореографів: сприйняття та аналіз музичного твору, ритміка, творчість завдяки яким розвивається художньо-образне мислення.

Ми з'ясували, що реалізація впливу музики на розвиток художньо-образного мислення студентів відбувається в процесі сприйняття музики, її цілісному аналізу, а також у художньо – творчому процесі на заняттях, як музичних дисциплін, так і хореографічних.

Список літератури:

1. Боголюбская М.С. Музыкально – хореографическое искусство в системе эстетического и нравственного воспитания. Учебно – методическое пособие для клубных работников. – М.: ВНМЦ.НТ. и КПП.1986. - 95 с.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
3. Коломинский Я.Л. Человек: психология: Кн. для учащихся ст.. классов.- 2-е изд, доп. – М.: Просвещение, 1986. – 223с.
4. Концентрація художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах // Педагогічна газета. – 2002. - №2. – С. 6-7.
5. Лопухов Ф.В. Хореографические откровенности. – М.: Искусство, 1971. – 274 с.
6. Новерр Ж. Письма о танце. – М., Искусство, 1965.- 61с.
7. Панкевич Г.И. Искусство музыки. – М.: Знание, 1987. – 112 с.

8. Ройтерштейн М.И. Основы музыкального анализа: Учебн.для студ.пед. высш.учеб.заведений. – М.: Гуманит. изд. центр Владос, 2001.-112 с.